

Framtidsgymnasiet

2010-12-20

jenny.johnsson@framtidsgymnasiet.se

1 (14)

Dnr 40-2010:482

AcadeMedia AB

ulf.sjulander@academedia.se

Kvalitetsgranskning av Framtidsgymnasiet i Kristianstad med huvudman AcadeMedia AB

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har genomfört en granskning av gymnasieskolornas yrkesförberedande utbildningars förmåga att ge relevanta yrkeskunskaper och förmåga att förbereda eleverna för yrkeslivet. Granskningen av Framtidsgymnasiet visar att det finns behov av förbättringar.

Skolinspektionen bedömer att Framtidsgymnasiet behöver vidta nedanstående åtgärder för att uppfylla de krav som finns i skolförfattningarna:

- Skolan behöver utveckla sin samverkan med arbetslivet så att utbildningen i högre grad kan anpassas efter arbetslivets behov och förbereda eleverna för arbetslivet.
- Skolan behöver utveckla sitt kvalitetsarbete så att det även omfattar APU. Vidare behöver skolan utvärdera kvaliteten i APU och sin samverkan med arbetslivet, analysera resultatet samt dokumentera för att kunna förbättra arbetet.
- Skolan behöver säkerställa att samtliga elever ges minst 15 veckors APU.
- Skolan behöver försäkra sig om att den arbetsplatsförlagda utbildningen inriktas mot målen i läroplan, program mål och kursplaner.
- Skolan behöver se till att lärarna får den behörighet som krävs enligt författningarna.

2010-12-20

2 (14)

Dnr: 40-2010:482

- Skolan behöver tydliggöra målen för elevens lärande och kunskapsutveckling, använda kursplanernas mål och betygskriterier och göra detta känt för såväl APU-handledare som elever.
- Skolan behöver säkerställa att bedömning och betygssättning av kurser eller delar av kurser som arbetsplatsförläggs sker med utgångspunkt från kursplanernas mål och betygskriterier.

Skolinspektionen bedömer att Framtidsgymnasiet bör vidta åtgärder för att förbättra kvaliteten inom följande områden:

- Skolan bör säkerställa att samtliga yrkesförberedande program har fungerande programråd.
- Skolan bör förbättra informationen om skolans mål och förväntningar på handledarna samt tillgodose handledarnas önskemål om att utveckla sin kompetens för handledaruppdraget.

Uppföljning

Senast inom tre månader från dagen för beslutet, dvs. senast den 20 mars 2011, ska Framtidsgymnasiet redovisa till Skolinspektionen, avdelningen i Lund, vilka åtgärder som vidtagits med anledning av beslutet.

Skolinspektionens granskning av gymnasieskolans yrkesförberedande utbildningar i Framtidsgymnasiet i Kristianstad med huvudman AcadeMedia AB

Bakgrund

Hälften av eleverna i gymnasieskolan går på något av de yrkesförberedande programmen. Av gymnasieskolans för närvarande sjutton nationella program, räknas tretton som yrkesförberedande och tre som studieförberedande. Teknikprogrammet kan vara antingen yrkesförberedande eller studieförberedande. De nationella yrkesförberedande programmen kännetecknas av att programmålen tar sikte på arbetslivet och att programmen innehåller yrkesämnen. Enligt programmålen ska de ge grundläggande kunskaper för arbete inom respektive område och ge en grund för fortsatt lärande inom arbetslivet och för vidare studier.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. För elever som har påbörjat utbildningen före den 1 juli 2011 ska 1985 års skollag fortsätta att tillämpas tills dess att eleverna avslutat sin utbildning. Det innebär att 1985 års skollag under

dessa perioder är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning. Av en yrkesförberedande utbildning ska minst femton veckor genomföras på en arbetsplats, 5 kap. 15 § gymnasieförordningen i dess lydelse före den 15 augusti 2010. Med arbetsplatsförlagd utbildning avses, enligt 1 kap. 2 § gymnasieförordningen i dess lydelse före den 15 april 2010 *"kursplanestyrd utbildning på ett program som genomförs på en arbetsplats utanför skolan"*. Studier av yrkesutbildningars kvalitet tyder på att en framgångsfaktor är att det bedrivs ett uthålligt och systematiskt kvalitetsarbete kring samverkan mellan skola och arbetsliv samt den arbetsplatsförlagda utbildningen.

Enligt 9 kap. 8 § 1985 års skollag i dess lydelse före den 1 mars 2010 ska en fristående skola som förklarats berättigad till bidrag lämna en utbildning som ger kunskaper som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som gymnasieskolan ska förmedla på nationella eller specialutformade program.

Under våren 2010 genomför Skolinspektionen en kvalitetsgranskning av gymnasieskolornas yrkesförberedande utbildningars förmåga att ge relevanta yrkeskunskaper och förmåga att förbereda eleverna för yrkeslivet för att på de granskade skolorna bidra till ökad måluppfyllelse genom att kvaliteten i samverkan mellan skolan och arbetslivet förbättras.

Projektet besöker 40 skolor och intervjuar 3 elever på varje skola. Vi intervjuar även dessa elevers lärare, skolans rektor/rektorer samt de utvalda elevernas handledare på arbetsplatsen. Inför besöken på skolor och arbetsplatser kräver Skolinspektionen in dokument för analys samt frågeformulär som rektor besvarat. Samtliga yrkesförberedande program är representerade. De 40 skolor som projektet granskar är spridda över hela landet

Granskningen tar sin utgångspunkt i följande frågeställningar:

1. Sker samverkan mellan skola och arbetsliv så att utbildningen anpassas efter arbetslivets behov och förbereder eleverna för arbetslivet?
2. Har skolan på olika yrkesförberedande program genomfört arbetsplatsförlagd utbildning i tillräcklig omfattning och av god kvalitet?
3. Betygssätts eleverna vid arbetsplatsförlagd utbildning på ett korrekt och likvärdigt sätt?

Skolinspektionen sammanställer resultatet av kvalitetsgranskningen vid skolan i ett beslut. I beslutet pekas på både sådant som fungerar bra och på sådant som skolan behöver förbättra. När samtliga 40 skolor är granskade sammanfattar Skolinspektionen resultaten i en kvalitetsgranskningsrapport, i syfte att sprida vunna erfarenheter.

Övergripande information om och projektplan för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Beskrivning av skolan och genomförande

Framtidsgymnasiet i Kristianstad ligger i ett industriområde i norra delen av Kristianstad tätort. Huvudman för skolan är friskolekoncernen AcadeMedia, som driver 70 friskolor i hela landet, varav åtta med namnet Framtidsgymnasiet. De åtta Framtidsgymnasierna har en ledningsgrupp bestående av en verksamhetschef från AcadeMedia samt en rektor från vardera skola.

Framtidsgymnasiet i Kristianstad har organisationsnummer 556575-5500 och förklarades berättigad till bidrag som en fristående gymnasieskola genom beslut 2002. Verksamheten startade som UVS gymnasium läsåret 2003/2004, men köptes upp av Framtidsgymnasiet 1 april 2008. I bidragshänseende kan skolans utbildningar hänföras till de nationella programmen byggprogrammet, fordonsprogrammet samt industriprogrammet. Skolan har fått godkännande att bedriva gymnasial lärlingsutbildning och bedriver idag en verksamhet med ca 50 lärlingsplatser inom fordonsprogrammet. Lärlingsutbildningen, där minst halva studietiden är förlagd till en arbetsplats, omfattas inte av denna granskning.

Skolan leds av en rektor som tillträdde sin tjänst 1 juli 2009 och som dessförinnan var anställd som biträdande rektor på skolan. Tidigare inspektion av skolan, dåvarande UVS, gjordes 5 april 2005 (beslut 2005-06-16, dnr 54-2005:431).

Skolinspektionens granskning har avsett den arbetsplatsförlagda utbildningen inom byggprogrammet, fordonsprogrammet samt industriprogrammet. Underlaget för granskningen består av dokument från skolan samt av information som samlades in vid intervjuer den 26, 27 och 28 maj. Intervjuer genomfördes med rektor, lärare, elever och handledare inom den arbetsplatsförlagda utbildningen (APU-handledare). Ansvariga för kvalitetsgranskningen av Framtidsgymnasiet har varit Martin Eksath och Jerry Albihn.

Motivering till beslutet

Sker samverkan mellan skola och arbetsliv så att utbildningen anpassas efter arbetslivets behov och förbereder eleverna för arbetslivet?

Enligt 9 kap. 8 § 1985 års skollag i dess lydelse före den 1 mars 2010 ska en fristående skola som förklarats berättigad till bidrag lämna en utbildning som ger kunskaper som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och fär-

digheter som gymnasieskolan ska förmedla på nationella eller specialutformade program.

De yrkesförberedande programmens nationella styrdokument, i form av program mål, ämnesbeskrivningar, kursplaner och betygskriterier, är formulerade och fastställda efter samråd med arbetsmarknadens parter. Enligt 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna, punkt 2.4 framgår att de frivilliga skolformerna ska nära samverka med arbetslivet och att det är "särskilt viktigt att skolan samarbetar med arbetslivet om den yrkesförberedande utbildningen". Enligt 2 kap. 2 § 1985 års skollag i dess lydelse för den 1 mars 2010, åligger det rektorn "att särskilt verka för att utbildningen utvecklas". Enligt punkt 2.6 i 1994 års läroplan behöver rektorn även försäkra sig om att samverka med arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får en kvalitativt god utbildning samt förberedelse för yrkesverksamhet.

Både genom det europeiska samarbetet i yrkesutbildningsfrågor och i tidigare utvärderingar av yrkesutbildningar lyfts betydelsen av att skolorna bedriver ett uthålligt och systematiskt kvalitetsarbete kring frågor som rör samverkan mellan skola och arbetsliv. Vissa framgångsfaktorer för skolornas kvalitetsarbete i arbetet med den arbetsplatsförlagda utbildningen identifierades i Skolverkets och Myndigheten för skolutvecklings projekt under tidigt 2000-tal¹. En sådan tycks vara att skolan betraktar samverkan med arbetslivet som en naturlig och betydelsefull del av sitt systematiska kvalitetsarbete.

Framtidsgymnasiernas gemensamma organisation har slutit centrala ramavtal med olika företag. Dessa avtal avser lärlingsutbildningen, men organisationen är, enligt rektor, i startgroparna för att ta ett gemensamt grepp även kring APU.

Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att Framtidsgymnasiet i Kristianstad i vissa avseenden samverkar med arbetslivet. Skolan har som ambition att genomföra så kallade programråd för de granskade programmen, men vid granskningstillfället genomfördes dessa endast i varierad utsträckning. Rektors uppfattning är att man inom byggprogrammet har lyckat engagera branschen. Inom fordonsprogrammet och industriprogrammet har det, enligt lärare och rektor, varit svårt att intressera branscherna. Inom dessa program genomförs inga programråd även om försök har gjort på industriprogrammet.

¹ Arbetsplats för lärande, om samverkan mellan gymnasieskola och arbetsliv, rapport från Myndigheten för skolutveckling, Liber distribution, 2004.

Inom *byggprogrammet* har skolan genomfört programråd en gång per termin. Senaste programrådet genomfördes under samma vecka som Skolinspektionens granskning av skolan. Vid detta tillfälle hade skolan, enligt lärarna, bjudit in 6–7 representanter från arbetslivet, men endast en person kom till mötet. Inbjudna är representanter från Byggnadsindustrins Yrkesnämnd (BYN), som är ett partsammansatt organ vars uppgift är att säkerställa att det finns kompetenta yrkesarbetare inom den svenska byggbranschen. Vidare inbjuds representanter från Mälareförbundet som är ett fackförbund samt representanter från Maskinentreprenörerna som är en bransch- och arbetsgivarorganisation. Då programråd har kunnat genomföras har man diskuterat t.ex. prognoser för kommande elevunderlag, lärarbehörighet samt hur många elever som kommer ut i jobb.

Rektor och lärare har lagt märke till en ökad konkurrens mellan Framtidsgymnasiet och de kommunala skolorna avseende möjligheten att fånga företagens intresse för skolans frågor, t ex. kring kursplaner. Framtidsgymnasiets utsikter att få branschen att vilja delta i skolans programråd samt skolans möjligheter att få tillgång till APU-platser har, enligt de intervjuade, påverkats negativt av denna konkurrens.

De intervjuade lärarna uppger att de inte har mycket kontakt med branschen annat än under eventuella APU-besök samt genom den information som ges via eleverna. En av lärarna uppger att han inte har någon uppfattning om vad branschen har för behov, då kontakt med branschen saknas. De handledare som intervjuats anger även från sin sida att de inte har haft någon kontakt med skolan, vilket två av handledarna menar skulle vara önskvärt. Rektor menar att branschen, genom Byggnadsindustrins Yrkesnämnd, påverkat utbildningen genom att APU flyttats från årskurs 1 till årskurs 2.

Lärarna och APU-handledarna menar att möjligheterna att få arbete varierar mellan de olika branscherna. Inom transportbranschen får eleverna i mycket hög utsträckning arbete om de klarat att få sitt lastbilskörkort på skolan. Med endast truckkort är det, enligt lärarna, svårt att få arbete. Lärarna uppfattar att inom *industrin* är konjunkturen på väg uppåt och arbetstillfällena ökar medan flertalet elever som lämnar byggprogrammet inte får något arbete. Lärarna anser att skolans utbildning förmodligen är tillräckligt bra, men att det är upp till eleverna att se till så att de är förberedda för arbetslivet. De elever som intervjuats upplever att de är förberedda för arbetslivet, medan samtliga de intervjuade APU-handledarna menar att eleverna har för lite kunskaper utöver rena basfärdigheter. Inom *fordon* nämns ett behov av utökad körtid och inom *bygg* och *industri* menar handledarna att eleverna saknar tillräckliga maskinkun-

skaper. Lärarna och rektor lyfter APU som en möjlighet att få mer maskin- eller körtid, då dessa möjligheter i till fullo saknas på skolan.

Skolan saknar en övergripande plan för APU och någon utvärdering av hur skolans samverkan med arbetslivet fungerar på skolnivå har inte skett.

Vid faktagranskningen tillägger rektorn att en utvärdering har genomförts där föräldrar och elever tillfrågats om APU. Skolan tillägger också vid faktagranskningen att nya kontakter tagits med måleribranschens yrkesnämnd samt att de har ett fungerande lärlingsråd som kommer att vidareutvecklas till olika branschråd där både de nationella programmen och lärlingsförsöket diskuteras.

Skolinspektionens bedömning

Framtidsgymnasiet har svårigheter att få till ett kontinuerligt samarbete med arbetslivet kring APU och man saknar i nuläget kontaktytor för att kunna genomföra fungerande programråd. Den bristande kontakten med arbetslivet medför svårigheter för skolan att få aktuell vetskap om arbetslivets behov för att kunna göra de anpassningar av utbildningen som kan behövas för att på bästa sätt förbereda eleverna inför arbetslivet. Då det inte sker några utvärderingar eller någon dokumentation av kvaliteten i APU på skolnivå saknar skolan en grund för ett systematiskt förbättringsarbete som rör samverkan mellan skola och arbetsliv. Skolan behöver utvärdera kvaliteten i APU och sin samverkan med arbetslivet, analysera resultatet samt dokumentera för att kunna förbättra arbetet och få en långsiktig samverkan till stand.

Har skolan på olika yrkesförberedande program genomfört arbetsplatsförlagd utbildning i tillräcklig omfattning och av god kvalitet?

Enligt 9 kap. 8 § 1985 års skollag i dess lydelse före den 1 mars 2010 ska en fristående skola som förklarats berättigad till bidrag lämna en utbildning som ger kunskaper som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som gymnasieskolan ska förmedla på nationella eller specialutformade program.

Enligt 1 kap. 2 § 1985 års skollag i dess lydelse före den 1 mars 2010 ska: "Utbildningen ... inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den bedrivs i landet". Normerna för likvärdigheten anges i 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna, punkten 1.1. Av detta följer att det är läroplanen, programmålen och kursplanerna som ska vara utgångspunkt för hur undervisningen utformas.

Med arbetsplatsförlagd utbildning avses kursplanestyrd utbildning på ett program som genomförs på en arbetsplats utanför skolan. Enligt gymnasieförord-

ningen ska den arbetsplatsförlagda utbildningen uppgå till minst 15 veckor. Varje vecka med APU ska motsvara garanterad undervisningstid om minst 24 timmar. Det är styrelsen för utbildningen som ansvarar för omfattningen av den arbetsplatsförlagda utbildningen. Det är även styrelsen som ansvarar för att den arbetsplatsförlagda utbildningen uppfyller de krav som finns på utbildningen. Om styrelsen för utbildningen inte kan skaffa fram platser för den arbetsplatsförlagda utbildningen i den omfattning som anges i lagen, får utbildningen istället bytas ut mot motsvarande utbildning förlagd till skolan. Under sådana omständigheter ska styrelsen vidta alla åtgärder för att utbildningen så snart som möjligt kan förläggas till en arbetsplats. Det är rektorn som beslutar om hela eller delar av kurser ska arbetsplatsförläggas och om hur fördelningen över åren ska göras.

(Författningsstöd: 1 kap. 2 § gymnasieförordningen i dess lydelse före den 15 april 2010, 5 kap. 15 § gymnasieförordningen, 5 kap. 16 § andra stycket gymnasieförordningen i deras lydelse före den 15 augusti 2010.)

Den arbetsplatsförlagda utbildningen konfronterar, enligt forskningen, skolan med arbetslivets utveckling och förändrade kompetenskrav. Vid Skolinspektionens tillsyn har framkommit att det finns stora skillnader i hur olika skolor arbetar med systematiskt kvalitetsarbete, hur man hanterar arbetslivskontakter och hur man uppfyller kraven att ge eleverna på yrkesförberedande program arbetsplatsförlagd utbildning. Andra framgångsfaktorer som lyfts fram är att det finns ett aktivt och fungerande programråd samt kompetenta handledare ute på arbetsplatserna.

Framtidsgymnasiet saknar, enligt de intervjuade, en övergripande planering för APU. Mål och innehåll för APU omnämns inte heller på annat håll t.ex. i skolans övriga dokument som skolplan eller kvalitetsredovisning. Innehåll och planering beslutas inför varje läsår då programmen lämnar in synpunkter och önskemål när de vill förlägga sin APU. Rektor ansvarar för att eleverna får sina 15 veckors APU genom att följa upp närvaron via det datoriserade rapportsystemet Skola24. Innehållet i APU planeras, enligt rektor, av karaktärsämneslärarna i samråd med företagen. Lärarna uppger däremot att de inte har möjlighet att påverka företagen, med visst undantag för byggföretagen.

Rektorn och lärarna uppger att skolan har en bank av företag. Rektors ansvar är att se till att det finns ett avtal mellan skolan och APU-platsen, medan lärarnas ansvar är att se till att avtalen skrivs under samt att utöka banken av företag. Två av de APU-handledare som intervjuats säger sig dock inte ha haft någon kontakt alls med skolan och att inga avtal skrivits under.

På industriprogrammet sker, enligt lärarna, en matchning mellan elev och APU-plats, medan eleverna på byggprogrammet och fordonsprogrammen själva söker sina APU-platser. På de båda sistnämnda programmen uppger lärarna att företagen generellt sett inte är positiva till att ta emot elever medan förhållandet är det omvända på industriprogrammet. Enligt rektor samlas generell information om APU-platserna i första hand in då lärarna träffar APU-handledarna vid APU-besöken eller om det är företag som är kopplade till lärlingsutbildningen, där regelbundna träffar sker.

Avseende fördelningen av elevernas APU-veckor uppger lärarna att det är det rådande schemat som avgör, men att det finns en informell policy kring hur veckorna ska fördelas. Rektor menar att fördelningen av elevernas veckor och dagar varierar och framhåller att skolan inte skulle kunna hålla en uppgjord planering av APU:n, eftersom den måste anpassas efter företagets situation.

På byggprogrammet uppger lärarna att eleverna ges APU två dagar i veckan i årskurs 2 medan eleverna i årskurs 3 har APU tre dagar i veckan. På fordonsprogrammet anger lärarna att eleverna erbjuds APU två dagar i veckan i en termin i årskurs 2 medan eleverna i årskurs 3 har APU två dagar i veckan under hela året. På industriprogrammet ges eleverna APU en dag i veckan under vårterminen i årskurs 1. Därefter varierar det, enligt lärarna, beroende på vad eleven vill och vad som passar APU-platsen. Även på fordonsprogrammet kan det variera då vissa transportföretag har t.ex. långkörningar och är ute hela veckor medan andra företag endast har kortare körningar och detta påverkar förläggningen av APU. Enligt rektor, påverkas möjligheterna att få APU-platser även genom att branschen är konjunkturkänslig. Detta gäller, enligt rektor, i synnerhet byggbranschen.

Vid granskningen lämnas motstridiga uppgifter angående i vilken utsträckning eleverna ges APU i tillräcklig omfattning. Rektor menar att andelen elever som inte får 15 veckors APU är liten, men att det finns elever som inte fungerat vid APU och därför får göra APU på skolan. Skolan har individbaserade scheman för dessa elever. Vid faktagranskningen tillägger rektorn att det också har varit svårt att hitta tillräckligt många APU-platser för byggprogrammet. På byggprogrammet med inriktning mot husbyggnad och trä gör hälften av eleverna sin APU förlagd till skolan. En av de intervjuade eleverna uppger att han endast haft arbetsförlagd APU under sammanlagt två veckor och såväl lärare som elever uppger att det är svårt att erbjuda 15 veckors APU till samtliga elever.

Enligt samtliga intervjuade involveras inte APU-handledarna i innehåll och planering och skolan förlitar sig på att om något inte fungerar bra så hör aningen eleven och handledaren av sig. De intervjuade APU-handledarna efter-

frågar mer kontakt med skolan och uppger att de inte vet vad skolan har för förväntningar och krav på dem som handledare eller på innehållet under APU:n. Samtidigt uppger APU-handledarna att det inte skulle vara möjligt att förändra innehållet i APU, då eleverna måste anpassa sig efter företagets behov. Även rektor och lärare är av uppfattningen att de inte har möjlighet att påverka företagen kring innehållet i APU och att det är upp till eleven att så långt det är möjligt påverka innehållet.

Eleverna säger sig överlag ha svårt att koppla skolarbetet till APU, vilket även är lärarnas uppfattning. Eleverna är i viss utsträckning nöjda med innehållet i sin APU, men en elev uppger att han inte fått vara så delaktig som han skulle vilja medan en annan elev uppger att han mest fått köra lastbil långa sträckor.

De intervjuade eleverna har inte haft besök av sina lärare under sina APU-perioder. En lärare uppger att han gör sporadiska arbetsplatsbesök, en annan har som ambition att besöka eleverna medan en tredje lärare inte gjort APU-besök detta läsår. Rektor uppger att alla lärare har en dag i veckan då man skulle kunna åka ut och göra APU-besök. Några av lärarna ser svårigheter i att göra APU-besök dels beroende på att de har undervisning med elever som inte har fått någon APU-plats och dels pga. långa avstånd till APU-platserna.

Lärare och handledare uppger att vid de tillfällen besök har genomförts har samtalen mestadels gällt hur eleven sköter sig. Skolan har inga rutiner eller utvärderingar för att ta reda på vad handledaren kan och gör. Istället uppmanas eleverna att ta kontakt med skolan om det inträffar något på arbetsplatserna och läraren förlitar sig ofta på signaler från eleverna. Enligt lärare och elever kan elevens klagomål på handledare leda till att eleven i enstaka fall får byta arbetsplats.

På byggprogrammet följs elevernas kunskapsutveckling upp genom arbetskort som eleverna fyller i, där det står vilka moment de genomfört. Dessa kort lämnas till skolan en gång i månaden. På industriprogrammet för eleverna loggbok under sin APU. Lärarna säger sig inte följa upp specifika kursmål, men eleverna följs ibland upp med tester, som kan bestå i att de visar sin förmåga i att hantera en specifik maskin eller att de gör körtester.

Skolan genomför ingen handledarutbildning specifikt för APU, men har utbildning för de företag som är knutna till lärlingsutbildningen. Lärarna uppger att de inte vet om handledarna är kompetenta men förutsätter att företagen väljer lämpliga personer och att eleverna förmedlar information till skolan om handledarnas kompetens brister. Rektor menar att det är svårt att få handledare att komma på handledarutbildning och försöker istället satsa på att få behöriga lärare. Enligt insänt dokument är endast två av 15 karaktärsämneslärare behö-

riga lärare även om fyra av dessa för närvarande deltar i särskild lärarutbildning för lärare i yrkesämnen i gymnasieskolan, s.k. SÄL-utbildning. I övrigt förlitar rektor sig på att lärarna uppdaterar sina branschkunskaper. Några av lärarna har t.ex. deltagit i utbildningsledarutbildning för att kunna ha körundervisning. Skolan har inte uppgett att man gjort undantag i lärarbehörigheten på grund av särskilda skäl och har inte lämnat något godtagbart skäl för den låga graden av lärarbehörighet.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Framtidsgymnasiet inte erbjuder APU i tillräcklig omfattning för elever inom samtliga program, vilket skolan behöver åtgärda. Skolinspektionen bedömer vidare att arbetet på skolnivå med anskaffning av APU-platser behöver utvecklas. Framtidsgymnasiet behöver förbättra planeringen av den arbetsplatsförlagda utbildningens innehåll för att kunna försäkra sig om att den är lärande och utgår från läroplan, program mål och kursplaner. Skolan behöver också, för att APU:n ska räknas som undervisningstid, se till att den planeras av lärare och elev gemensamt och genomförs under lärares ledning. Skolan behöver sträva efter att anställa behöriga lärare. För de yrkeslärare som nu är anställda på skolan och inte är behöriga lärare behöver skolan se till att de får den behörighet som krävs enligt författningarna. Skolinspektionen bedömer att APU-handledarna uppvisar intresse och engagemang, men att de av skolan bör få tillgång till tydligare information och efterfrågad kompetensutveckling.

Betygssätts eleverna vid arbetsplatsförlagd utbildning på ett korrekt och likvärdigt sätt?

Enligt 9 kap. 8 § 1985 års skollag i dess lydelse före den 1 mars 2010 ska en fristående skola som förklarats berättigad till bidrag lämna en utbildning som ger kunskaper som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som gymnasieskolan ska förmedla på nationella eller specialutformade program.

Vidare gäller enligt 2 kap. 9 § förordningen om fristående skolor och viss enskild verksamhet inom skolområdet, att bestämmelserna i 7 kap. 3 § första stycket gymnasieförordningen ska tillämpas även för fristående skolor. Enligt detta lagrum ska betyg på avslutad kurs sättas av läraren. När det gäller betygssättning av elever som är på APU ska det finnas ett samarbete mellan lärare och handledare vad gäller underlag för lärarens betygssättning. Läraren ska följa elevens kunskapsutveckling även när de är på APU för att kunna sätta ett korrekt betyg. Enligt 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna, punkt 2.5

framgår att läraren vid betygssättning ska utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen samt att läraren ska göra en allsidig bedömning av kunskaperna och därvid beakta hela kursen. Läraren ska även fortlöpande ge varje elev information om elevens utvecklingsbehov och framgångar i studierna. Vidare ska läraren även redovisa för eleverna på vilka grunder betygssättning sker.

Forskning fokuserat på bedömningsgrunder för betygssättning i karaktärsämnen inom hotell- och restaurangprogrammet² har visat att lärarna bedömer både elevernas yrkeskvalifikationer och andra mer generella egenskaper, s.k. nyckelkvalifikationer där de sistnämnda är självständighet, planeringsförmåga, problemlösningsförmåga, samarbete, kundkontakt, kommunikation och initiativkraft. Lärarna tenderade här att värdera nyckelkvalifikationerna högre när de skulle bedöma elevernas kunnande. Det föreföll som om lärarna i förhållande till kursplanemålen till viss del bedömde "fel" saker och att lärarna hade en tendens, åtminstone vid betygssättning av de högre betygen, att relatera till sin egen erfarenhet snarare än betygskriterierna vid betygssättning.³

Lärarna och rektorn uppger att bedömningen av elevernas kunskapsutveckling på APU sker genom det APU-besök som lärarna har som ambition att göra samt med hjälp av loggböcker och blanketter.

På *byggprogrammet* får eleven med sig ett tidkort/arbetskort till APU-platsen. Dessa kort består av ett matrissystem med olika moment som ska utföras inom en viss kurs, t.ex. lägga parkettgolv eller snickra skåpsinredning. Eleven fyller i antal timmar som lagts på ett visst moment och lämnar tillbaka kortet till skolan en gång i månaden efter att handledaren kontrollerat den angivna tidsåtgången. Handledare och karaktärsämneslärare har telefonkontakt där betyg sätts efter att handledaren har uppgett ett omdöme om eleven.

På *fordonsprogrammet* respektive *industriprogrammet* finns inget bedömningsunderlag och det görs ingen bedömning av det som eleven presterat under APU.

De intervjuade eleverna uppger att de hade till uppgift att skriva loggböcker, men att detta inte blivit av. Ingen av de intervjuade eleverna säger sig ha kännedom om mål för lärandet på APU-platsen och de vet inte heller hur de har

² Därför fick jag bara Godkänt, bedömning i karaktärsämnen på HR-programmet, Helena Tsagalidis, Stockholm, Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet, 2008.

bedömts eller kommer att bedömas. Ingen av APU-handledarna säger sig vara förtrogen med skolans kursplaner eller betygskriterier. Lärare och rektor anser att det brister i hur handledarna bedömer eleverna, vilket enligt rektor kan bero på att handledaren har elever från flera skolor och omdömet blir en felaktig jämförelse mellan skolorna istället för en bedömning av den aktuella eleven. De intervjuade eleverna säger sig inte heller ha fått återkoppling kring handledarens bedömning och framhåller att de inte vet vilken tyngd varken handledarens bedömning eller APU-perioden som helhet har för betydelse vid betygssättning. Eleverna säger sig dock ha förtroende för att skolan kommer att göra en rättvis bedömning.

Rektor anser att skolan idag brister i bedömningen av elevernas APU. Lärarna anser att detta i viss mån kompenseras av att eleverna emellanåt testas inne på skolan och att lärarna då får en uppfattning om elevernas kunskapsnivå. Framtidsgymnasiet har ett pågående samarbete med Malmö Högskola inom samtalsteknik och bedömning och kommer framöver att samarbeta kring utbildningar i studiecirkelform för skolans lärare. Vid faktagranskningen tillägger rektorn att de tidigare hade ett samarbete med Malmö högskola, men att det inte gäller längre.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolan, när det gäller elevens APU, behöver tydliggöra målen för elevens lärande och kunskapsutveckling, använda kursplanernas mål och betygskriterier och göra detta känt för såväl APU-handledare som elever. Det finns brister i kommunikation mellan skola och handledare angående elevens APU. Då det råder ovissa uppfattningar om vad eleven ska lära går det inte säkerställa att rätt saker bedöms och att det som bedöms har en koppling till målen i kursplanerna. Eftersom det även finns brister i dokumentationen av elevens lärande under APU innebär detta att det uppstår olika uppfattningar om vad eleven ska lära och en risk att fel saker bedöms.

Skolinspektionen bedömer att Framtidsgymnasiet behöver förbättra förutsättningarna för en korrekt och likvärdig bedömning av elevernas lärande vid deras arbetsplatsförlagda utbildning. Vidare bedömer Skolinspektionen att Framtidsgymnasiet behöver försäkra sig om att all tillgänglig information utnyttjas vid betygssättning.

Skolinspektionen

2010-12-20

14 (14)

Dnr: 40-2010:482

I ärendets slutliga handläggning har även Jerry Albihn deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Lotta Kårlind

Enhetschef

Martin Eksath

Utredare/Föredragande